

Vandaag

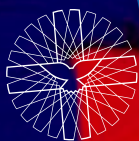
Together
**Roma en
Gadje**

Noodhulp
Gaza

Standplaats
Zambia

**KERK IN
ACTIE
GIRO 456**

Protestantse Kerk

Bron van leven

Bron van leven, U danst voor ons uit,
U scheidt nieuwe kansen en nieuw leven ontspruit.

Het kwade verschrompelt, maakt plaats voor het vuur,
de mens wordt geroepen: geloof, zuiver en puur.

Wij leven met Jezus, zien zijn daden van kracht,
het helen der manken, het lijden verzacht.

U verdrijft de demonen, de doden staan op,
rustpunt in ons leven, brengt onze angsten tot stop.

U leeft om te dienen in de naam van de Geest,
beproeft door het vuur, bezielde en bevreesd.

U zoekt de verlorenen, U deelt in hun pijn,
de Liefde omvattend, dit is uw Zijn.

Licht van het leven, U danst voor ons uit,
de dood overstijgend, nieuw leven ontspruit.

*India (Uit: Bron van leven. Teksten en gebeden uit de
oecumene, Kerk in Actie, Utrecht 2000, p. 36)*

Coverfoto Missie-Zendingskalender 2010,
'De gedaanteverandering' door Jyoti Sahi

Colofon

VANDAAR, 3E JAARGANG, 2009, NO. 3

Vandaar biedt informatie aan gevers over het werk van Kerk in Actie en ICCO en legt verantwoording af over de besteding van de gelden voor projecten. Het magazine verschijnt 4 x per jaar, in maart, juni, september en december en wordt gratis toegezonden aan hen die het werk van Kerk in Actie financieel ondersteunen.

KERK IN ACTIE EXPRESS

Wilt u op de hoogte blijven van het werk dat we met uw steun kunnen doen? Geef u dan op voor de maandelijks e-mail-nieuwsbrief Kerk in Actie Express via www.kerkinactie.nl/express.

UITGEVER

Vandaar is een uitgave van Kerk in Actie, die namens de Protestantse Kerk in Nederland en tien oecumenisch georiënteerde kerken en organisaties het missionaire en wereld-diaconale werk uitvoert. Dit in samenwerking met ICCO, de interkerkelijke organisatie voor ontwikkelingssamenwerking.

REDACTIE

Renate Barendregt, Paula van Cuilenburg (eindred.), Gonda de Haan, Henk van IJken, Hanan Nhass, Mieke Labots, Sietske Renting, Marieke Schouten, Henja Visser, Frek Visser (fotored.).

REDACTIEADRES

Postbus 456, 3500 AL Utrecht
E-mail: j.van.cuilenburg@kerkinactie.nl

OPMAAK EN DRUK

Interface Communicatie, Ede
Koninklijke BDU, Barneveld

ADMINISTRATIEADRES

Adreswijzigingen kunt u doorgeven aan: Donateursadministratie Kerk in Actie, Postbus 456, 3500 AL Utrecht of tel.nr.: (030) 880 13 38, e-mail: adressen@kerkinactie.nl

BIJDRAGE KERK IN ACTIE

Wanneer u een vaste bijdrage geeft aan Kerk in Actie, dan wordt deze in de eerste week van de maand automatisch afgeschreven. Wij hanteren altijd het door u opgegeven vaste bedrag, rekeningnummer en frequentie. Wijzigingen ten aanzien van de machtiging kunt u doorgeven via tel. (030) 880 13 38.

ISSN 0167-2363

Foto omslag: Regenboogdans, Theatergroep Cards (zie p. 12). Foto: Frek Visser

Togetherthere

Sinds 2003 is Togetherthere, het internationaal jongerenprogramma van ICCO & Kerk in Actie betrokken bij het *Roma-Gadje Dialogue through Service* initiatief. Roma en Gadje (niet-Roma) jongeren doen vrijwilligerswerk bij sociale projecten.

Inhoud

Noodhulp

Fotoverslag van noodhulp aan Gaza: oprabbelen met weinig middelen.

Standplaats

Henk en Deborah van den Bosch zijn in mei 2005 uitgezonden naar Lusaka in Zambia. Zij vertellen over hun werk als docent Praktische Theologie.

Togetherthere	4
Interactief	6
Campagne	8
Noodhulp	10
Cards (India)	12
Column/Berichten	13
Berichten	14
Standplaats	15

Roma en Gadge

Leren van elkaars levenswijze

Sinds 2003 is Togetthere, het internationaal jongerenprogramma van ICCO & Kerk in Actie, betrokken bij het *Roma-Gadge Dialogue through Service* initiatief (RGDTS). Via RGDTS kunnen zowel Roma (in de volksmond 'zigeuners' genoemd) als Gadge (niet-Roma) jongeren fulltime vrijwilligerswerk doen bij sociale projecten.

Kansen voor Roma- en Gadgejongeren

Binnen RGDTS is de dialoog tussen Roma en Gadge een belangrijk thema. RGDTS biedt zowel Roma- als Gadgejongeren de kans om elkaars levenswijze te leren kennen door samen te leven en te werken. Gelijkheid en respect zijn hierbij kernwoorden. Op deze wijze wil RGDTS de negatieve stereotypering en sociale uitsluiting van Roma tegengaan.

Ervaringen

Vijf (Roma- en Gadge) betrokkenen vertellen over hun ervaringen met RGDTS en over de Roma en de Nederlandse cultuur.

Roman Krok is een Romajongere, komt oorspronkelijk uit Tsjechië en is nu stagiair bij Togetthere. Hij ontwikkelt het project *Latscho Drom*. Roman vertelt: 'Latscho

Drom hoort een beetje bij RGDTS. Door middel van presentaties worden Nederlandse jongeren bewust gemaakt van Roma, hun cultuur en achterstandspositie. RGDTS is niet alleen goed voor Romajongeren, maar ook voor Nederlandse jongeren, onder andere voor hun persoonlijke ontwikkeling. De jongeren leren veel over elkaars cultuur. Zo betekent de Romacultuur voor mij vrijheid, improvisatie, originaliteit en menselijkheid. Je zou kunnen zeggen dat de Nederlandse cultuur meer op de toekomst is gericht en de Romacultuur meer op het leven van alledag. Verder speelt de familie bij de Roma een grotere rol dan bij de Gadge. Maar ik zie ook overeenkomsten tussen de mensen uit beide culturen: over het algemeen houden ze van feesten, reizen ze graag en zijn ze in hart en nieren geboren handelaars!'

Kinderen in een Romagemeenschap.

Binnen RGDTS zendt Togetthere Nederlandse jongeren uit naar Romagemeenschappen in de Oekraïne, Hongarije, Roemenië, Slowakije, Tsjechië en Albanië. Ook zijn er ieder jaar twee à drie Romajongeren uit Centraal- en Oost-Europese landen die meedoen aan het Togetthere vrijwilligersjaarprogramma in Nederland. Het gaat hierbij om een periode van ongeveer tien maanden. Plaatselijke gemeenten, die contacten hebben met kerken in Centraal- en Oost-Europa, kunnen bijdragen aan betere leefomstandigheden voor Romajongeren. Dit bijvoorbeeld door Nederlandse jongeren enthousiast te maken voor het meeleven en -werken in een Romagemeenschap of door het begeleiden van een Romajongere die in Nederland een vrijwilligersjaar doet. Nadere informatie: Hester Bergsma, hester.bergsma@togetthere.nl.

Jozsef Bogdan is een Romajongere. Hij heeft in 2007-2008 een vrijwilligersjaar in Nederland gedaan waarbij hij werkte met verstandelijk gehandicapten op 's Koonings Jagt te Arnhem (Siza Dorp Groep). Momenteel werkt hij voor de Hongaarse organisatie ÖDE, die nauw betrokken is bij RGDTS. Jozsef vertelt: 'RGDTS is belangrijk voor mij omdat het levens van mensen verandert en grenzen tussen culturen en mensen doorbreekt. De dialoog tussen Roma en Gadge is erg waardevol. Deze leert ons over verschillen, zoals in leefstijl en muziek, maar laat ook overeenkomsten zien. De grootste overeenkomst is wel dat het bij beide culturen om mensen gaat! Ik wil ook een misverstand de wereld uit helpen, namelijk dat de Romacultuur samenvalt met armoede. De Roma lijden aan dergelijke vooroordelen.'

Huizen in een Romakamp in Slowakije.

Brenda Ivanov-Leenders is vrijwilligerscoördinator bij Siza Dorp Groep en heeft Jozsef Bogdan bij zijn werk met verstandelijk gehandicapten begeleid. Zij zorgt ervoor dat Romajongeren een vrijwilligersjaar kunnen doen bij locaties van Siza Dorp Groep. Inmiddels hebben drie Romajongeren hun vrijwilligersjaar succesvol afgerond. Brenda vertelt: 'Ik vind het een verrijking me open te stellen voor andere culturen. Ik heb respect voor de Romacultuur, voor de levenswijze van de Roma. Wel staat de cultuur nog ver van mij af. Ik heb niet zelf ervaren hoe het is om in een Romagemeenschap te leven. Ik vind het belangrijk de geschiedenis van de Romacultuur te leren kennen: hoe komt het dat de Roma zijn zoals ze zijn? Ik weet er te weinig van. Zowel Roma-, als Gadjejongeren moeten kansen krijgen nieuwe ervaringen op te doen. En in zekere zin lijken alle jongeren op elkaar: ze willen ontdekken wie ze zijn en waar ze naartoe willen. Ze willen vooral plezier hebben.'

Willemijn Heijkoop heeft in 2004-2005 een vrijwilligersjaar gedaan. Ze werkte mee aan een project in Beregszasz in de Oekraïne. Daar heeft ze ook gewerkt met Roma. Verder nam zij deel aan seminars van RGDTs. Willemijn vertelt over haar ervaringen daar: 'Door mijn project heb ik kennis kunnen maken met de Romacultuur. Omdat ik vrij veel contact had met Hongaren (er was namelijk in Beregszasz een Hongaarse gemeenschap – Beregszasz ligt ongeveer vijftien kilometer van de grens met Hongarije), heb ik ook hun moeilijkheden met de Roma gezien en ervaren. De situatie is gecompliceerd. Wat ik vooral geleerd heb is dat door kennis en contact tussen de twee groepen het begrip voor elkaar vergroot wordt. Ook is het belangrijk dat de ene groep niet boven de andere gaat staan. Veel Gadje willen Roma veranderen. Respect voor elkaar is juist zo waardevol. Daarom vind ik het RGDTs initiatief zo bijzonder. Het geeft jonge mensen de mogelijkheid een levensveranderende ervaring op te doen.'

Ik ben blij dat ik zelf een indruk gekregen heb van de Romacultuur: Voor Roma zijn andere dingen belangrijk dan voor de Nederlanders. De Roma denken op een vrije manier. Ze leven bij de dag. Als ze geld hebben, dan geven ze dat uit. Nederlanders zijn meer bezig met de toekomst. In Nederland is carrière belangrijk, dat geeft aanzien. Voor de Roma die ik ontmoet heb, was dat niet van belang. Misschien ook wel omdat bijna niemand werk had. De Roma, die ik heb leren kennen, zijn verder heel uitgesproken in hun gevoelens. Soms ben ik een beetje jaloers op de Roma. Ik ben druk met mijn studie en mijn toekomst. Daar kan ik me dan zorgen om maken. De Roma hebben de gave met de dag te leven. Daar kan ik van leren!

Mirjam Schaap was tot voor kort mentor van de Romavrijwilligers in Nederland. Ze begeleidde vier jaar lang de Romajongeren die in Nederland vrijwilligerswerk deden. Dit deed zij vanuit haar werk bij jeugdwerk-bureau Lava. Mirjam: 'Roman Pecha begeleidde ik als eerste. Naarmate ik hem beter leerde kennen en vooral toen ik met hem naar Slowakije reisde en daar zag hoe de Roma leven, raakte het RGDTs initiatief me in mijn hart. Ik zag racisme, werkloosheid, armoede, uitsluiting, ongeletterdheid, maar ik heb ook muziek, dans, verhalen, trouw en bereidheid tot delen meegemaakt. Het RGDTs initiatief heb ik ervaren als een spannende, moeilijke weg. Een weg waarin de Roma zelf vooral de gids moeten zijn. Het is voor Nederlandse jongeren een kans om te ervaren dat er in Europa meer is dan wat ze altijd gewend zijn.'

Als jongere aan de slag?

Jongeren kunnen een vrijwilligersjaar doen en wonen en werken in een Romagemeenschap. Er zijn diverse projecten in Roemenië, Oekraïne, Albanië, Tsjechië, Slowakije en Hongarije. De meeste projecten zijn gericht op kinderen en jongeren. Denk hierbij aan scholen, jongerencentra en zorginstellingen voor verstandelijk gehandicapte kinderen. Een belangrijk onderdeel van het vrijwilligersjaar zijn de trainingsseminars voor alle RGDTs vrijwilligers (Roma en Gadje). Door als Roma en Gadje samen te leven en te werken krijgen jongeren de kans elkaars levenswijze echt te leren kennen. De mooie en moeilijke kanten! Nadere informatie: Hester Bergsma, hester.bergsma@together.nl.

Deze tekst is samengesteld door Hester Bergsma en Paula van Cuilenburg met medewerking van Jozsef Bogdan, Willemijn Heijkoop, Brenda Ivanov-Leenders, Roman Krok en Mirjam Schaap.

Beetsterzwaag-Olterterp interactief met Nicaragua

Medio 2006 besloot de classis Drachten enkele Kerk in Actie projecten in Nicaragua te steunen. In de gemeente Beetsterzwaag-Olterterp ontstond vanuit de zwo-commissie de werkgroep Nicaragua.

Deze werkgroep, die uit zeven mensen bestaat, zet zich in voor enkele projecten in Nicaragua: TESIS en CEPAD. Dit in verbondenheid met de in 2007 vanuit classis Drachten uitgezonden medewerker Marieke Kamerbeek.

CEPAD is de Raad van Protestantse Kerken in Nicaragua, het centrum voor het sociale werk van de aangesloten kerken. TESIS is een organisatie die hulp biedt aan kinderen in de knel. Ondanks de leerplicht lopen veel kinderen de school mis omdat die voor de ouders niet te betalen is. TESIS biedt diverse scholings- en begeleidingsprogramma's voor jongens en meisjes. Daarnaast werkt TESIS aan de preventie van hiv/aids. TESIS maakt deel uit van het 'Kinderen in de Knel' programma tegen seksuele uitbuiting van minderjarigen, een programma waar Marieke Kamerbeek zich voor inzet (in Managua en in Puerto Cabezas).

Delegatie vanuit TESIS en CEPAD

In 2006 bracht een vierhoofdige delegatie vanuit TESIS en CEPAD de classis Drachten een bezoek van veertien dagen. De delegatie was ook een dag te gast bij de gemeente Beetsterzwaag-Olterterp. Tijdens de avondvergadering van de classis Drachten vertelden de delegatielieden over hun werk. Ze gaven tekst en uitleg over de verschillende projecten. Ook Marieke Kamerbeek was aanwezig om haar toekomstige werkzaamheden in Nicaragua toe te lichten. Aan de ontmoetingsdag heeft de werkgroep Nicaragua actief deelgenomen. Dit bezoek stond in het teken van een kennismaking tussen de interactiefpartners. Daarnaast verstevigde het de onderlinge verbondenheid. Het bezoek was een mooi voorbeeld van het programma Interactief. De bedoeling van dit programma is namelijk om (kerk)mensen in verschillende delen van de wereld met elkaar in contact te brengen, ook zo dat ze een relatie met elkaar kunnen opbouwen. Zie voor dit bezoek ook het maartnummer 2007 van *Vandaar*.

Activiteiten werkgroep

De werkgroep heeft als doel de activiteiten in onze gemeenten ten behoeve van Nicaragua te stimuleren en te coördineren. De werkgroep kan haar werk goed doen omdat zij uit mensen bestaat met verschillende achtergronden en vaardigheden. Allen zijn begaan met mensen die niet de welvaart hebben die zij zelf wel kennen. De werkgroep verzorgt twee diensten per jaar.

In het voorjaar van 2007 had de werkgroep een zendingsdienst georganiseerd met ds. Dick van Bochove uit Franeker als voorganger. Van Bochove was zelf enkele weken in Nicaragua geweest. Na de dienst werden actuele dia's uit Nicaragua vertoond en werd er intensief met elkaar nagepraat. In het najaar van 2007 ging ds. Matty Metzlar voor. Tijdens die dienst werd onder

andere het werk van Marieke Kamerbeek gepresenteerd en toegelicht. Ook deze dienst was bijzonder. Bij de uitgang was er een collecte voor het werk van Marieke in Nicaragua. Het merendeel van dat collectegeld werd geïnvesteerd in voetbaltenues voor de 'meiden in de knel' die in de ruïnes van Managua wonen met hun ouders, broers en zussen. Een ander deel van het geld kwam ten goede aan het clubwerk voor deze meisjes, en een deel werd bestemd voor de jeugd in de gevangenis van Tipitappa. Daar gaan mensen van Funprode, een partner van Kerk in Actie die zich bezighoudt met alternatieve straffen voor jonge wetsovertreders, wekelijks heen om spullen te brengen waar de overheid geen budget voor heeft. In november 2008 heeft onze reisgroep zo'n bezoek aan de gevangenis mogen meemaken.

Soms haakt de werkgroep aan bij een reeds bestaande activiteit. Een voorbeeld hiervan is de speelgoedmarkt die de christelijke basisschool De Paedwizer in Beetsterzwaag elk jaar organiseert. In 2007 ging de gehele opbrengst naar Nicaragua. De braderieën en rommelmarkten in het dorp bieden een ander voorbeeld. De werkgroep schiept de mogelijkheid dat gemeenteleden allerhande spulletjes verkopen. Ook hiervan gaat de opbrengst naar Nicaragua.

Speelgoedmarkt in Beetsterzwaag.

Delegatie vanuit TESIS en CEPAD. Van links naar rechts: Maria Angeles Ordoñez, Alejandro Ruiz, Anita Taylor en Carlos Castillo.

In 2008 organiseerde de werkgroep de zogenaamde talentenjacht: in de voorjaarsdienst kreeg iedereen een enveloppe met een opwekkingskaart en een vijf eurobiljet (vijf talenten). Gepreekt werd over de gelijkenis van de landheer die zijn beheerders achtereenvolgens vijf, twee en één talenten gaf. Twee van hen verdubbelden de 'inleg' en een begroef zijn ene talent (zie: Matteüs 25:14-30). Het idee van deze 'talentenjacht' was afkomstig uit de buurgemeente Oldeboorn.

Aan het begin en aan het einde van de dienst zong een Senegalese zanggroep uit Leeuwarden inheemse liederen en gospels. Dit werd als zeer bezielend ervaren. De 'talentenjacht' ofwel de actie 'geef me de vijf' bracht in een half jaar tijd maar liefst drieduizend euro op.

Tegenbezoek

In november 2008 bracht ik als lid van de werkgroep Nicaragua samen met zes anderen uit de classis Drachten een tegenbezoek aan Nicaragua. Het doel was Marieke Kamerbeek te bezoeken en 'interactief' te reizen naar de projecten die Kerk in Actie mede ondersteunt. We konden het leven daar met eigen ogen zien. Er waren tijdens de reis enkele ontroerende momenten, zoals toen de 'meiden in de knel' met hun voetbaltenues, met Beetsterzwaag erop

gedrukt, ineens tussen de ruïnes tevoorschijn kwamen. Tijdens het bezoek aan de jeugdgevangenis ging een van de gedetineerden voor in gebed. Ook dat was zo'n moment.

Respect

De manier van leven van bijvoorbeeld jonge vrouwen in de knel, in de leeftijd van twaalf tot achttien jaar, dwingt respect af. Deze vrouwen zijn vol idealen ondanks de vele tegenslagen die ze, ook aan den lijve, ondervinden. De overeenkomst van onze classis met Kerk in Actie voor vier jaar ondersteuning van de noden in Nicaragua is goed en overzichtelijk. Maar dit werk mag nooit stoppen, zeker als je weet dat zestig procent van de 5,7 miljoen Nicaraguanen rond moet komen van ongeveer twee Amerikaanse dollar per dag. Weinig mensen hebben daar een goede toekomst.

Johan Willem van den Berg is lid van de werkgroep Nicaragua te Beetsterzwaag-Olterterp.

TESIS en CEPAD worden door Kerk in Actie gesteund. U kunt deze projecten steunen door een gift over te maken aan Kerk in Actie, giro 456 o.v.v. TESIS of CEPAD, Nicaragua. Ook kunt u geld overmaken ten behoeve van het werk van Marieke Kamerbeek (projectnummer 009257).

Binnen het 'Programma tegen seksuele uitbuiting van minderjarigen in Nicaragua' werkt Marieke met een viertal lokale organisaties (TESIS, Funprode, CEPAD en CIEETS). Zie ook www.kerkinactie.nl/interactief (info per land).

Droogte in Brazilië.

Voor een duurzame wereld

Steun de klimaatbelofte

Het is erop of eronder. In Kopenhagen vindt in december dit jaar een belangrijke VN-klimaatconferentie plaats. In de Deense hoofdstad moet door de lidstaten een opvolger van het Kyoto-verdrag worden getekend.

Door klimaatverandering krijgen in de toekomst tussen één en drie miljard mensen te maken met waterschaarste. De roep om een duurzaam en rechtvaardig klimaatbeleid klinkt steeds luider. FairClimate van ICCO & Kerk in Actie slaat met acht andere internationale organisaties de handen ineen om via de internationale campagne *Countdown to CO₂penhagen* regeringsleiders te bewegen tot een eerlijk klimaatbeleid.

Opwarming van de aarde

Zoals iedereen weet, warmt de aarde op. Wanneer de temperatuurstijging niet onder de twee graden blijft, is dit een drama voor ontwikkelingslanden. Tussen één en drie miljard mensen krijgen in de toekomst te maken met een nijpend tekort aan water. Dertig miljoen meer mensen krijgen met honger te maken en achttien procent van Bangladesh komt onder water te staan.

'De wereldleiders, die de VN-klimaatconferentie in Kopenhagen bezoeken, zijn in staat hier iets aan te doen,' zegt ICCO-klimaatdeskundige Gert de Gans.

'De decennialange voorspoed van het Westen op basis van steenkool, olie en aardgas begint zijn tol te eisen. In de vorm van klimaatverandering. Al zouden we erin slagen om de CO₂, die deze fossiele brandstoffen uitstoten, drastisch te verminderen, dan nog lijkt een mondiale temperatuurstijging van gemiddeld twee graden nu al onafwendbaar. Dit leidt tot extreme weersomstandigheden,' aldus De Gans. Zo wordt het op sommige plaatsen op aarde warmer en op andere plaatsen kouder. Door de opwarming van de aarde neemt de verdamping uit zeeën en oceanen toe. Dit leidt tot meer en zwaardere neerslag in korte tijd, waardoor rivieren vaker overstromen.

Ook gletsjers en ijskappen smelten, wat tot nog meer overstromingen zal leiden. De verwachting is dat er in 2035 op de Himalaya geen gletsjers meer zijn. Op andere plaatsen, denk aan de Sahel ten zuiden van de Sahara, wordt het steeds droger.

Ontwikkelingslanden worden het zwaarst getroffen door klimaatverandering: oogsten gaan verloren, watervoorzieningen staan onder grote druk en tropische ziekten als malaria zijn bezig aan een opmars. Achttien procent van de mensen die hiermee te maken krijgt, woont in de armste landen, terwijl deze landen maar acht procent bijdragen aan de uitstoot van CO₂ in de wereld. De veranderende omstandigheden dwingen hen tot aanpassing. Daarnaast moeten ze voor duurzame ontwikkeling op zoek naar alternatieve brandstoffen: energiebronnen die niet bijdragen

aan de opwarming van de aarde. Dit vraagt om grote investeringen, waarvoor rijke landen een grote verantwoordelijkheid dragen omdat zij klimaatverandering hebben veroorzaakt.

COUNTDOWN TO CO₂ COPENHAGEN

Tijd voor een rechtvaardig klimaat

STEUN DE KLIMAATBELOFTE!

De internationale campagne *Countdown to CO₂ Copenhagen* wijst regeringsleiders van het rijke Westen op hun verantwoordelijkheid. Een effectief en rechtvaardig klimaatverdrag houdt het volgende in:

- rijke landen hebben hun CO₂-uitstoot in 2020 met veertig procent verminderd;
- ontwikkelingslanden worden door rijke landen ondersteund om zich duurzaam te kunnen ontwikkelen en hun CO₂-uitstoot te verminderen;
- ontwikkelingslanden worden financieel geholpen met aanpassing aan de gevolgen van klimaatverandering.

FairClimate vraagt in Nederland steun voor deze campagne. Doe mee aan de oproep voor een eerlijk klimaatverdrag op www.klimaatbelofte.nl!

Onvoorspelbare neerslag in Brazilië

Brazilië is een land van grote tegenstellingen. In het noordoosten, het armste deel van het land, heerst grote droogte. Slechts een korte periode in het jaar vallen er veel heftige regens, terwijl het de rest van het jaar kurkdroog is. Diaconia, een organisatie van christelijke kerken in Brazilië, probeert samen met de bevolking zich voor te bereiden op een steeds grilliger neerslagpatroon. Dat doet zij door het opvangen van regenwater.

Voor wateropvang maakt de bevolking gebruik van lage, brede silo's met puntdak. Het regenwater wordt vanaf de daken in deze zogenaamde cisternas geleid. Diaconia werkt, samen met andere organisaties, aan een grotere versie van deze cisternas om het water ook voor land- en tuinbouw rond het huis te kunnen gebruiken. Daarnaast hebben de technici van Diaconia een sanitair blok ontwikkeld. Het is een ronde beton-

nen toren met onderin een toilet, douche, wastafel en een wasruimte. Bovenin de toren bevindt zich het waterreservoir. Vanuit de lage cisternas moet het water in dit reservoir worden gebracht en dat is in de praktijk niet eenvoudig. De cisternas staan soms nogal ver van de badkamers en een pomp is er niet. Het is mogelijk na filtering met een eenvoudig zandfilter het afvalwater opnieuw te gebruiken voor de tuin rond het huis. Dat vraagt wel om de nodige aanpassing van techniek en gewoonten.

Beter sanitair

In het komende jaar willen ICCO en Kerk in Actie samen met Diaconia het ontwerp verbeteren en de bevolking helpen het water op een goede manier te (her)gebruiken. Het unieke van het project in Brazilië is dat het wateropvangsysteem gekoppeld wordt aan sanitaire voorzieningen. Dat is opgevalen en Diaconia heeft in eigen land dan ook een prijs ontvangen voor deze innovatieve sociale technologie. Ook de Wereldbank heeft het project opgemerkt en gebruikt het als voorbeeld voor anderen.

Voor veel gezinnen is het voor het eerst dat ze over sanitaire voorzieningen beschikken. De voorzieningen worden voor vijfhonderd euro gebouwd door lokale metselaars die hiervoor een speciale opleiding hebben gehad. Een van hen is José Maciel Henrique dos Santos. Hij vertelt: 'Ons leven is erg veranderd. In de dertig jaar dat ik getrouwd ben, heb ik nooit een badkamer gehad en nu is het zover. Dankzij Diaconia. Ik metsel graag badkamers, want ik vind het fijn om te werken en mensen blij te maken.'

Collecte werelddiaconaat

Om het werk verder uit te voeren en de plaatselijke bevolking daadwerkelijk klaar te maken voor de toekomst heeft Diaconia een bedrag van veertigduizend euro nodig. Steun daarom Kerk in Actie en daarmee de mensen in Brazilië met uw bijdrage in de collectezak op 11 oktober aanstaande.

Kees Visser is stagiair bij ICCO.

Opkrabbelen met weinig middelen

Terugblik noodhulp Gaza

Na de Gaza oorlog van afgelopen januari verleenden partnerorganisaties van ICCO & Kerk in Actie noodhulp aan de slachtoffers van het geweld. Er werd meer dan 100.000 euro beschikbaar gesteld voor medicijnen, medische zorg en psychische hulp, bovenop de reguliere gelden voor de bestaande projecten.

Een van de klinieken van MECC is tijdens de Gaza oorlog gebombardeerd. Een troesteloze aanblik. Bijna 300.000 euro aan inventaris en medicamenten is verloren gegaan. Voorheen kregen twaalfduizend families hier gratis gezondheidszorg. Hun medische dossiers wapperen tussen de brokstukken. Het is onduidelijk waarom de kliniek is gebombardeerd. Alle huizen er omheen staan nog overeind. Gelukkig is niemand gewond geraakt. De kliniek kan niet snel worden opgebouwd omdat er nauwelijks cement is. Er wordt zo lang een ander gebouw gehuurd om de medische zorg te kunnen voortzetten.

Constantine Dabbagh werkt voor de Middle East Council of Churches (MECC), de Raad van Kerken in Gaza. De organisatie beheert verschillende medische klinieken en consultatiebureaus in Gaza. Ook biedt ze beroepsopleidingen met stages aan jongeren die zonder diploma's van school zijn gegaan. Constantine is Grieks-orthodox en lid van de tweeduizend leden tellende christelijke gemeenschap. MECC verleent gratis zorg aan zowel christenen als moslims.

DE GAZA OORLOG.

Op 27 december 2008 begon Israël een grootschalig luchtoffensief. Dit nadat Hamas, na beëindiging van het bestand, een groot aantal raketten op Israël had afgeschoten. Israël viel diverse doelen aan, zoals het Ministerie van Buitenlandse Zaken, huizen van hoge functionarissen, een universiteit, bruggen en de smokkeltunnels bij de grens tussen Gaza en Egypte. Op 3 januari 2009 begon Israël ook een grondoffensief. Op 18 januari 2009 kondigden zowel Israël als Hamas een staakt-het-vuren af. Drie dagen later trok Israël al haar troepen uit de Gaza terug.

In ruim drie weken tijd zijn naar schatting meer dan dertienhonderd Palestijnen gedood en waren er meer dan vijfduizend gewonden. Aan Israëlsche zijde waren er dertien doden en een kleine tweehonderd gewonden. Het geweld aan beide zijden is een uitzichtloze weg. Kerk in Actie zet zich in voor verzoening en vrede en steunt in dat kader zowel Israëlsche als Palestijnse groepen die zich daarvoor inzetten.

Een **fotoverslag** van een bezoek aan het gebied enkele weken na de oorlog geeft een impressie.

Saskia Bolt is persvoorlichter bij ICCO.

Drukte op het spreekuur in een van de klinieken. Gehuil en gekuch vullen de wachtruimtes. Van ieder kind en iedere moeder wordt een dossier bijgehouden. Er staan groei-curve van kinderen in. Risicovolle zwangerschappen worden in de gaten gehouden. Stickers op de dossiers geven aan of een zwangerschap naar wens verloopt of juist niet. Er wordt hard gewerkt aan de digitalisering van de dossiers.

Veel kinderen in Gaza durven niet alleen te slapen en de straat op te gaan. Concentratie- en slaapproblemen komen veel voor. Het consultatiebureau van MECC begeleidt deze kinderen. Aan sociaal werkers vertellen de kinderen wat ze hebben meegemaakt. Ook maken ze tekeningen. 'De hoop van kinderen in Gaza is gelimiteerd,' zegt Constantine Dabbagh. 'Het is van het grootste belang dat we kinderen bij iets positiefs betrekken en we de hoop in hun ziel levend houden.'

Nisreen Al Borno werkt voor het National Centre for Community Rehabilitation (NCCR). NCCR richt zich op zorg voor lichamelijk gehandicapten en biedt hen onder andere thuiszorg. Nisreen is hier op huisbezoek bij de familie Al-Masri van wie de vader tijdens de oorlog gehandicapt is geraakt. Hij verloor zijn been en kan rekenen op dagelijkse verzorging van zijn wonden en op therapie om zijn spieren weer te leren gebruiken.

NCCR had tijdens de oorlog grote moeite om zijn cliënten te bereiken. De organisatie probeerde in het oorlogsgeweld gehandicapten naar veilige gebieden te loodsen. De druk op de medewerkers van NCCR is hoog. Het aantal gehandicapten is na de aanval in januari gestegen. Extra staf is hard nodig.

De moeders op het spreekuur krijgen het advies zeker zes maanden borstvoeding te geven. Er is vaak geen gas om melk warm te maken, melkpoeder is schaars en duur. Iedere moeder ontvangt voor oudere kinderen twee flessen water en melkpoeder om melk te maken. In Gaza zijn de gezinnen groot: gemiddeld acht personen. Sinds 1995 geeft MECC voorlichting over gezinsplanning, een gevoelig onderwerp in Gaza. Anticonceptie wordt gratis verstrekt. Volgens Constantine Dabbagh is het van belang dat vrouwen en mannen met elkaar in gesprek gaan over dit onderwerp.

Theatergroep Cards steelt harten

Aandacht voor kastenlozen in India

We worden in het hart geraakt door de onaanraakbaren uit India. Het trommelgeroffel gaat door merg en been. Theatergroep Cards beeldt de geschiedenis en de huidige positie uit van de dalits, de eeuwenlange onderdrukten in India. De groep laat zien dat het hindoeïstische kastensysteem mensen in hokjes zet. De kinderen in de Stadsgehoorzaal in Kampen reageren laaiend enthousiast.

In Kampen en IJsselmuiden hebben zevenhonderd schoolkinderen genoten van straattheater, muziek, zang en dans van theatergroep Cards. Ook kwam de groep bij diverse zorginstellingen. De groep heeft kunnen ervaren hoe in Kampen en IJsselmuiden wordt omgegaan met mensen met een beperking. Het programma was divers. De gastgezinnen hebben genoten van de contacten.

Vanuit Kamerik en Montfoort zijn de jongeren naar de EO-jongerendag geweest in Arnhem. Tijdens deze dag trad de theatergroep ook op. Verder was er een schitterende dienst in Kamerik met een mooi naprogramma. In Montfoort was er een gemeenteavond met 136 mensen! Ieder was enthousiast geworden door de zang en dans van de theatergroep Cards.

Het werk van Cards

De kastenlozen in India moeten het zware en risicovolle werk verrichten. Veel kastenloze kinderen kunnen niet naar school om-

Van 3 tot 16 juni 2009 heeft de jeugdtheatergroep Cards uit India een bezoek gebracht aan Utrecht, Kampen, IJsselmuiden, Kamerik en Montfoort. Cards (*Community and Rural Development Society*) is een christelijke organisatie die opkomt voor de rechten van de dalits, de kastenlozen in India. Een verslag van het bezoek van Cards kunt u opvragen bij Jaantje Vink: j.vink@kerkinactie.nl. Zie voor een filmpje: www.kerkinactie.nl/cards. Verdere informatie: www.cardsinternational.org en www.cgcindia.org. Wanneer u Cards wilt steunen, kunt u uw bijdrage overmaken aan Kerk in Actie, giro 456, o.v.v. Cards, projectnr. 009271.

dat zij moeten helpen om de kost te verdienen. Cards helpt deze kinderen naar school. Door eerst bij Cards naar school te gaan kunnen zij later doorstromen naar de scholen van de overheid. Cards heeft inmiddels twaalfhonderd scholen. Cards wil de onbereikbaren bereiken. Kastenloze kinderen mochten jarenlang geen gebruik maken van gemeenschappelijke (overheids)voorzieningen. Nu is dit anders omdat formeel het kastensysteem is afgeschaft. Toch is het systeem in de praktijk van alledag nog steeds van kracht, zo trouwt een hindoe binnen de eigen kaste.

Cards voelt zich gesteund door de Bijbeltekst 'Ik verzeker jullie: alles wat jullie gedaan hebben voor een van de onaanzienlijksten van mijn broeders of zusters, dat hebben jullie voor mij gedaan' (Matteüs

25:40, De Nieuwe Bijbelvertaling). Deze tekst vormt de basis voor Cards. Het programma van Cards wordt gezien als Gods programma. Waar visie is bloeien mensen op. Ieder kind dat bij Cards op school komt krijgt les in theater: dramales. De kinderen krijgen meer zelfvertrouwen. Ze kunnen daardoor een instrument vormen voor sociale verandering.

Missie-Zendingskalender 2010

Ook de Missie-Zendingskalender 2010 brengt de nood van de dalits in India onder de aandacht. De kalender heeft als thema: *dialog met het penseel*. Het thema is uitgewerkt door de uit India afkomstige christelijke schilder Jyoti Sahi. Al bijna vanaf het begin van onze jaartelling zijn er christenen in India. De christenen daar staan voor grote uitdagingen: hoe kunnen ze hun geloof vormgeven in een land waarin het merendeel van de bevolking hindoe is? En hoe gaan ze om met de grote sociale verschillen vanwege het kastensysteem? Met zijn kunst wil Jyoti Sahi een bijdrage leveren aan de dialoog tussen het christendom en het hindoeïsme. Achterin de kalender is uitgebreide informatie over Cards opgenomen.

De *Missie-Zendingskalender 2010* kost € 6,50 wanneer u deze koopt bij de diaconie, zwo- of zendingscommissie in uw gemeente. De kalender is ook via de webwinkel van Kerk in Actie te verkrijgen. Deze kost dan € 9,75. De *Missie-Zendingskalender 2010* verschijnt ook in groot formaat (40x45 cm). De kunstafbeeldingen zijn groot afgedrukt en het kalendarium is klein gehouden. Deze grote kunstkalender is een aanrader om uzelf of iemand anders cadeau te doen. Deze kalender kost € 19,50 (incl. verzendkosten) en is alleen via de webwinkel van Kerk in Actie te verkrijgen. Zie: www.kerkinactie.nl/webwinkel en de advertenties op pagina 14.

Jaantje Vink is gemeenteadviseur Kerk in Actie Interactief (regio Veluwe, Achterhoek en Liemers).

Optreden theatergroep Cards.

Berichten

Kerstcampagne Kinderen in de Knel

Bestel nu een adventskalender

In de Ghanese hoofdstad Accra leven ruim 15.000 kinderen op straat. Ze zijn de armoede op het platteland ontvlucht op zoek naar werk. De Ghanese organisatie Agreds haalt hen van de straat en leert hen een beroep als naaister, bakker of kapper. Met de opgedane kennis keren ze terug naar hun dorpen. Om daar een eigen bedrijf te beginnen en een heel nieuw leven! Kerk in Actie vraagt met de campagne *Terug naar huis* uw aandacht voor dit werk. Kerk in Actie wil ook kinderen betrekken bij deze campagne. U kunt nu al een adventskalender voor uw (klein)kinderen bestellen, waarin onder andere het Ghanese straatmeisje Akua Labik haar verhaal vertelt. De adventskalender is te bestellen via het Jeugdwerk van de Protestantse Kerk (JOP): www.jop.nl/winkel of (030) 880 1724.

Idealendag

10 oktober 2009, Amsterdam

Idealen realiseer je samen op de *Idealendag*: idealen kleuren de wereld, maar de weg van idee naar realisatie gaat niet vanzelf. Op zaterdag 10 oktober aanstaande organiseren Impulsis, GreenWish en Trouw in de Passengers Terminal in Amsterdam de *Idealendag*. Dé dag voor iedereen die zich persoonlijk inzet voor een betere wereld.

Op de *Idealendag* ontmoet je mede-initiatiefnemers, beleidsmakers, politici, financiers en mensen van ondersteuningsorganisaties. Er is veel ruimte voor persoonlijke gesprekken en het uitwisselen van kennis en ervaring. Thema's zijn onder meer ondernemerschap, PR & publiciteit, financiering en netwerken. In het debat met politici en ervaringsdeskundigen wordt verkend wat er nodig is om de grote potentie van particuliere maatschappelijke initiatieven in binnen- en buitenland tot bloei te laten komen. Deelname is gratis. Voor programma en inschrijving zie www.idealendag.nl.

Column

Daan Verbaan Verbinding tussen hier en daar

Stel je voor dat het ooit eens waar wordt: een rechtvaardige wereld zonder armoede! Jarenlang zetten de kerken wereldwijd zich in voor het zogenaamde conciliaire proces. Wie van u herinnert zich dat nog? Daar ging het om de wereldwijde problemen te verbinden met dat wat wij hier en nu in Nederland kunnen doen om verandering in gang zetten. 'Global en local met elkaar verbinden' werd dat toen al genoemd. Daaraan moest ik denken toen minister Koenders in zijn nieuwe beleidsvoornemens voor ontwikkelingssamenwerking aangaf dat hij in de toekomst vooral die programma's wil ondersteunen die een verbinding tussen veranderingen 'hier' en 'daar' leggen. De ondersteuning van partners van ICCO & Kerk in Actie in het Zuiden gaat toch vooral over steun aan 'daar'. Maar wat moet er 'hier' gebeuren? Welke stappen zullen de landen in het Noorden moeten zetten om echt een ander handelsklimaat te creëren? Hoe draagt onze leefwijze bij aan de klimaatverandering die nu al bij de partners in het Zuiden dramatische gevolgen met zich meebrengt?

De kerken hebben een krachtige boodschap en traditie als het gaat om mensen te wijzen op de noodzaak van betrokkenheid op de ander en gedragsverandering. Jongeren hebben als nieuwe generatie daarin een eigen stem en bijdrage. Daarom is het goed dat zowel Togetherthere als JOP jongeren ondersteunen in hun verlangen om een steentje bij te dragen. Niet omdat het moet, maar omdat de kracht en het enthousiasme van jongeren een eigen beweging op gang kan brengen. Als ambassadeurs van campagnes, als vrijwilligers bij partnerorganisaties, als changemakers die kleine projecten opzetten en als maatschappelijke stagiaires. En met dat wereldwijde netwerk van ICCO & Kerk in Actie moet daar over de grenzen heen toch verschil te maken zijn!

Ook dicht bij huis, in eigen land en in Europees verband, is er aan dialoog en het tegengaan van uitsluiting nog genoeg na te streven. Wist u dat de Nederlandse Roma zigeuners in ons land tot een van de meest achtergestelde bevolkingsgroepen behoren? En dat Togetherthere met Kerk in Actie een Europees project ondersteunt waarin Roma jongeren en niet-Roma (Gadje) jongeren elkaar ontmoeten en van elkaar leren? Energie, uitdaging en inspiratie genoeg lijkt mij! Die rechtvaardige wereld zonder armoede? Kleine eilandjes van hoop oprichten en die eilandjes met elkaar verbinden. Het is al begonnen, merkt u het niet?

Daan Verbaan is teamleider van Togetherthere, het Internationaal Jongerenprogramma van ICCO & Kerk in Actie (zie: www.togetherthere.nl).

Nationaal klimaat- evenement

12 december 2009, Jaarbeurs Utrecht

Van 7 tot 18 december aanstaande vindt in het Deense Kopenhagen de belangrijke VN-klimaatconferentie plaats. FairClimate, een programma van ICCO & Kerk in Actie, vraagt hier speciale aandacht voor met de campagne *Countdown to CO₂penhagen* (zie ook op pagina 8 en 9).

Op 12 december houdt Nederland een nationaal klimaat-evenement in de Jaarbeurs te Utrecht met als motto *Beat the Heat Now*. De tijd begint te dringen. We kunnen een klimaatramp nog voorkomen. Een wereld, die draait op zon, wind en duurzame oplossingen en waarin arme landen zich kunnen ontwikkelen, is haalbaar en betaalbaar. Op het nationaal klimaat-evenement maken burgers aan politici duidelijk dat de knop om moet.

Houd op www.beattheheatnow.org het programma in de gaten. Er komen bekende artiesten en sprekers voor jong en oud.

Ook zal er in Utrecht een trein vertrekken naar Kopenhagen met daarin onder meer Jacqueline Cramer, minister van Ruimte en Milieu.

U kunt uw boodschap in die trein achterlaten!

Wereldarmoededag

17 oktober 2009: EEN tegen armoede

Op 17 oktober aanstaande is het wereldarmoededag. Ook dit jaar staan miljoenen mensen wereldwijd op onder de slogan *Stand Up and Take Action* en zijn zo EEN tegen armoede. In meer dan honderd landen wordt opgeroepen tot het halen van de acht millenniumdoelen. Een belofte van 189 regeringsleiders om de armoede voor 2015 wereldwijd te halveren.

Op www.EEN.nl vind je honderd en één manieren waarop je kunt bijdragen aan minder armoede in de wereld.'

Doe vanaf 1 september 2009 online mee met de campagne *Stand Up and Take Action* op www.EEN.nl.

Zie voor informatie over de Missiezendingskalender 2010: pagina 12. Op www.missiezendingskalender.nl kunt u alle afbeeldingen bekijken.

Maisfolie

Andere verpakking voor *Vandaar*

Is het, wanneer u *Vandaar* per post hebt ontvangen, ook opgevallen? Dat er iets was met de verpakking? Die is nu wat grauwer, minder helder dan voorheen. De verpakking van polyethyleen is namelijk vervangen door een meer milieuvriendelijk 'maisfolie'. En die is composteerbaar. U kunt het 'nieuwe jasje van *Vandaar*' dus gewoon bij het groene afval doen!

Met ingang van dit nummer verandert er nog iets: in het colofon vindt u nu het FSC-keurmerk. FSC is de afkorting van *Forest Stewardship Council* (Raad voor Goed Bosbeheer). Deze internationale organisatie stimuleert verantwoord bosbeheer en heeft daarvoor wereldwijd standaarden opgesteld.

De Protestantse Kerk geeft onder andere hiermee uitvoering aan haar beleid op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. Of het nu om enveloppen, briefpapier, brochures of tijdschriften gaat, voortaan zal alleen nog papier met het FSC-keurmerk worden gebruikt.

Handreiking kredietcrisis

Themanummer Ondersteboven

In samenwerking met het landelijk bureau voor arbeidspastoraat, DISK, is door Kerk in Actie een handreiking rond de kredietcrisis voor kerken gemaakt. Deze handreiking is onlangs verschenen als een themanummer van *Ondersteboven* (2009-3) en biedt achtergrondinformatie met het oog op bezinning en gesprek, maar ook suggesties voor een themadienst en aandachtspunten voor diaconaat en pastoraat. In de handreiking worden drie lijnen bij elkaar gehouden: een pastoraal/diaconale lijn, de lijn van de rol van de kerk in het publieke debat over de economische crisis en de lijn van de eigen (kerkelijke) omgang met financiële middelen.

De handreiking is voor € 2,50 (excl. verzendkosten) te bestellen bij DISK, info@disk-arbeidspastoraat.nl, (073) 612 8201.

Standplaats: Zambia

Land: Zambia.
Regeringsvorm: republiek.
Hoofdstad: Lusaka.
Aantal inwoners: ruim elf miljoen.
Religie: christendom 70%, inheemse religie, islam, hindoeïsme en overig 30%.

Het werk van Henk en Deborah van den Bosch aan *Justo Mwale Theological University College* te Lusaka kunt u steunen door middel van een gift op giro 456, Kerk in Actie, o.v.v. projectnummer 009339.

Oecumene

In de laatste decennia van de vorige eeuw heeft zich een in de geschiedenis van het christendom unieke ontwikkeling voorgedaan: de leegloop van de kerken in het Westen, vooral in Europa, en de spectaculaire groei van het aantal christenen in het Zuiden resulteerde in een verschuiving van het zwaartepunt van het christendom. Voor het eerst is het christelijk geloof niet langer een hoofdzakelijk westerse aangelegenheid: de meerderheid van alle christenen woont nu op het zuidelijk halfrond, in Azië, Latijns-Amerika en vooral in Afrika. De uitbreiding van het christelijk geloof maakt dat de kerk voor het eerst in de geschiedenis letterlijk een oecumenische kerk is, namelijk een kerk die samenvalt met de *oikumene*: de gehele bewoonde wereld. Deze historische ontwikkeling is aan de christelijke theologie echter goeddeels voorbijge-

In dialoog met de theologie in Zambia

Henk en Deborah van den Bosch zijn in mei 2005 uitgezonden naar Lusaka in Zambia. Zij werken daar als docent Praktische Theologie aan *Justo Mwale Theological University College*. Zij vertellen over de groei van het niet-westerse christendom en de uitdagingen daarvan voor de academische theologie en voor het geloof van westerse christenen.

gaan. Met het oog op de verschuivingen binnen het christendom zou het wenselijk zijn wanneer de academische theologie, als reflectie op wat het betekent om christen te zijn, van kleur zou verschieten.

Niet-westerse christendom

De enorme groei van het niet-westerse christendom zou echter niet alleen ingrijpende consequenties moeten hebben voor de academische theologie, maar ook voor het geloof van westerse christenen. Neem bijvoorbeeld het in Afrika ingrijpende probleem van de armoede: wat betekent het voor rijke wester-

lingen dat de meeste van onze zusters en broeders in schrijnende armoede leven? Ligt daar, in het kader van de eenheid van het lichaam van Christus, niet juist voor westerse christenen een prangende vraag en een centrale opdracht?

Of denk aan het fenomeen van geesten en demonen. Net als in de wereld van de Bijbel is in de Afrikaanse context de aanwezigheid en invloed van geesten en demonen een volstrekte vanzelfsprekendheid. Voor de meeste westerse christenen heeft dit fenomeen min of meer afgedaan: wanneer we ziek zijn, gaan we naar de dokter en niet naar de gebedsgenezer. Daar-

mee vertegenwoordigen we wel een minderheidsstandpunt in de wereld van het christelijk geloof. Zouden we op dit punt wellicht iets kunnen leren van de zuidelijke zusters en broeders, en niet enkel moeten verwachten dat zij op het gebied van de medische zorg het nodige van ons te leren hebben?

Theologische reflectie

Als docenten van *Justo Mwale Theological University College* houden we ons met bovengenoemde vragen bezig. In het onderwijs aan aanstaande predikanten van een aantal protestantse kerken in zuidelijk Afrika proberen we heel bewust een centrale plaats toe te kennen aan de theologische reflectie op de realiteit van het leven in de Afrikaanse context. Vragen over armoede en over geesten en demonen en over talloze andere aspecten die het leven van Afrikaanse christenen mee bepalen komen in het onderwijscurriculum uitgebreid aan de orde. Een verdere stap in de ontwikkeling van een werkelijk Afrikaanse theologie is de *Master of Theology* opleiding waarmee we, na jaren van voorbereiding, in januari 2010 van start hopen te gaan. Deze opleiding zal geheel gewijd zijn aan het verstaan en toepassen van de Bijbelse boodschap in de werkelijkheid van Afrika.

Omgekeerd willen we als westerse christenen openstaan voor de consequenties van het feit dat het christendom niet langer hoofdzakelijk een westerse religie is. Want juist hier in Afrika, waar het christelijk geloof steeds meer vorm krijgt, wordt ons eigen geloof voortdurend uitgedaagd om opnieuw te worden doordacht en vormgegeven. Het is deze voortgaande dialoog over wat het in de wereld van vandaag betekent om een navolger van Christus te zijn die onze uitzending naar Zambia tot zo'n boeiende en verrijkende ervaring maakt.

Henk en Deborah van den Bosch.

WATER, GESCHENK UIT DE HEMEL

COLLECTE WERELDDIACONAAT 11 OKTOBER 2009

**KERK IN
ACTIE
GIRO456**

WWW.KERKINACTIE.NL/WERELDDIACONAAT

Protestantse Kerk

